

Przegląd
nr
10

PL

**Europejska Wspólnota
Węgla i Stali –
likwidacja przebiega
zgodnie z planem,
lecz nie można
już zapewnić trwałego
finansowania badań
naukowych**

EUROPEJSKI
TRYBUNAŁ
OBRACHUNKOWY

2019

Spis treści

	Punkty
Streszczenie	I-V
Wstęp	01-06
Zakres przeglądu i podejście Trybunału	07-11
Ogólne wyniki uzyskiwane przez EWWiS w likwidacji	12-14
Postępowanie likwidacyjne jest niemal zakończone	15-17
Przychody z tytułu zarządzania aktywami gwałtownie spadły z powodu obniżki stóp procentowych	18-24
Osiągnięto granice możliwości modelu finansowania badań w zakresie węgla i stali	25-29
Fundusz Badawczy Węgla i Stali – odrębny program badawczy w ramach UE	30-36
Wnioski	37-40
Glosariusz	
Zespół kontrolny Trybunału	

Streszczenie

I Działalność Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS) wygasa w planowanym terminie, tj. dnia 23 lipca 2002 r. Wszystkie aktywa i pasywa istniejące w dniu jej wygaśnięcia zostały przekazane Wspólnocie Europejskiej, a odpowiedzialność za zamknięcie operacji finansowych i zarządzanie pozostałymi aktywami EWWiS w likwidacji powierzono Komisji. Przychody netto z tytułu zarządzania aktywami były wykorzystywane wyłącznie do celów finansowania unijnych projektów badawczych w zakresie węgla i stali.

II W niniejszym przeglądzie przeanalizowano zamykanie operacji finansowych, zarządzanie pozostałymi aktywami oraz motywy finansowania unijnych projektów badawczych związanych z sektorem węgla i stali.

III Mimo długoterminowych zobowiązań zaciągniętych przez EWWiS przed wygaśnięciem traktatu postępowanie likwidacyjne jest już niemal zakończone i do rozliczenia pozostały jedynie kwoty nieistotne.

IV Wraz z upływem czasu skumulowany kapitał EWWiS sięgnął wprawdzie wartości 1,5 mld euro, lecz z powodu niskich stóp procentowych dochody z tytułu inwestycji gwałtownie spadły. W rezultacie nie można już zapewnić trwałego finansowania projektów w zakresie węgla i stali wyłącznie w oparciu o przychody netto z tytułu zarządzania aktywami.

V Obserwuje się jednocześnie dążenie do synchronizacji zarządzania projektami badawczymi w zakresie węgla i stali z innymi projektami badawczymi finansowanymi w ramach programu ramowego UE w zakresie badań naukowych, a także dążenie do ukierunkowania na zrównoważony rozwój oparty na innowacjach.

Wstęp

01 Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS) została ustanowiona na okres 50 lat na mocy traktatu EWWiS zawartego w Paryżu w dniu 18 kwietnia 1951 r. przez Belgię, Niemcy, Francję, Włochy, Luksemburg i Niderlandy. Traktat ten wszedł w życie 23 lipca 1952 i wygaśł zgodnie z planowanym terminem, tj. 23 lipca 2002 r.

02 Wszystkie aktywa i pasywa EWWiS istniejące w dniu wygaśnięcia traktatu zostały przekazane Wspólnocie Europejskiej w dniu 24 lipca 2002 r. Z chwilą wejścia w życie traktatu z Nicei w dniu 1 lutego 2003 r. przeszły one na Unię Europejską z mocą wsteczną od dnia 24 lipca 2002 r.

03 Biorąc pod uwagę zamiar wykorzystania uzyskanych w ten sposób środków na potrzeby badań w sektorach związanych z przemysłem węgla i stali, Rada Europejska postanowiła na posiedzeniu w Nicei o dołączeniu do Traktatów UE protokołu¹, w którym przewidziano następujące specjalne zasady:

- a) Wartość netto aktywów i pasywów „EWWiS w likwidacji” miała zostać uznana za majątek przeznaczony do celów badań w sektorach związanych z przemysłem węgla i stali;
- b) Po zakończeniu likwidacji EWWiS aktywa te miały być określane jako „Majątek Funduszu Badawczego Węgla i Stali”;
- c) Dochód z tego majątku miał zasilić Fundusz Badawczy Węgla i Stali (FBWiS), wykorzystywany wyłącznie do celów badań prowadzonych w sektorach związanych z przemysłem węgla i stali, niezależnie od programu ramowego w zakresie badań naukowych;
- d) Stanowiąc zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, Rada miała przyjąć niezbędne postanowienia wykonawcze. W szczególności na wniosek Komisji Rada miała przyjąć wieloletnie wytyczne finansowe dotyczące zarządzania majątkiem FBWiS oraz wytyczne techniczne odnoszące się do programu badawczego tego funduszu.

¹ Protokół nr 37 w sprawie skutków finansowych wygaśnięcia Traktatu EWWiS oraz w sprawie Funduszu Badawczego Węgla i Stali.

04 Od czasu wejścia w życie traktatu z Nicei Rada przyjęła następujące postanowienia wykonawcze:

- a) decyzja w sprawie skutków finansowych wygaśnięcia Traktatu EWWiS i w sprawie Funduszu Badawczego Węgla i Stali²;
- b) decyzja ustanawiająca wieloletnie wytyczne finansowe dotyczące zarządzania aktywami EWWiS w likwidacji i, po zakończeniu likwidacji, Majątkiem Funduszu Badawczego Węgla i Stali³;
- c) decyzja ustanawiająca wieloletnie wytyczne techniczne dotyczące programu badawczego Funduszu Badawczego Węgla i Stali⁴, uchylona decyzją w sprawie przyjęcia programu badawczego Funduszu Badawczego Węgla i Stali i wieloletnich wytycznych technicznych dotyczących tego programu⁵.

05 Komisji (DG ECFIN⁶) powierzono w związku z tym odpowiedzialność za:

- a) zamknięcie operacji finansowych w zakresie udzielania i zaciągania pożyczek pozostałych w chwili wygaśnięcia traktatu EWWiS⁷;
- b) zarządzanie pozostałymi aktywami EWWiS w likwidacji⁸.

06 Dochód netto z tytułu tych aktywów był corocznie przeznaczany w budżecie ogólnym Unii Europejskiej na finansowanie FBWiS. Za zarządzanie FBWiS odpowiada Komisja (DG RTD⁹).

² Decyzja Rady 2003/76/WE z dnia 1 lutego 2003 r. (Dz.U. L 29 z 5.2.2003, s. 22), zmieniona decyzją Rady (UE) 2018/599 z dnia 16 kwietnia 2018 r. (Dz.U. L 101 z 20.4.2018, s.1).

³ Decyzja Rady 2003/77/WE z dnia 1 lutego 2003 r. (Dz.U. L 29 z 5.2.2003, s. 25), zmieniona decyzją Rady 2008/750/WE z dnia 15 września 2008 r. (Dz.U. L 255 z 23.9.2008, s. 28).

⁴ Decyzja Rady 2003/78/WE z dnia 1 lutego 2003 r. (Dz.U. L 29 z 5.2.2003, s. 28).

⁵ Decyzja Rady 2008/376/WE z dnia 29 kwietnia 2008 r. (Dz.U. L 130 z 20.5.2008, s. 7).

⁶ DG ECFIN – Dyrekcja Generalna ds. Gospodarczych i Finansowych.

⁷ Art. 1 decyzji Rady 2003/76/WE.

⁸ Art. 2 decyzji Rady 2003/76/WE.

⁹ DG RTD – Dyrekcja Generalna ds. Badań Naukowych i Innowacji.

Zakres przeglądu i podejście Trybunału

07 Głównym powodem przeprowadzenia przeglądu był fakt, że chociaż decyzję o likwidacji EWWiS podjęto przed ponad 15 laty, postępowanie likwidacyjne wciąż jest w toku, a ponadto nie zostało ono objęte żadnym szczegółowym przeglądem oprócz corocznej kontroli finansowej prowadzonej przez Trybunał i dorocznego audytu wykonywanego przez audytora zewnętrznego z sektora prywatnego.

08 Przegląd ma służyć Parlamentowi Europejskiemu, Radzie Europejskiej i Komisji Europejskiej, czyli głównym podmiotom zaangażowanym w postępowanie likwidacyjne EWWiS.

09 W przeglądzie położono nacisk na procesy zamykania operacji finansowych w zakresie udzielania i zaciągania pożyczek oraz procesy zarządzania pozostałymi aktywami wykorzystywane w ciągu trzech ostatnich lat budżetowych (2016, 2017 i 2018 r.). Poddano także analizie motywy, którymi kierowano się przy podejmowaniu decyzji o przeznaczeniu tych środków finansowych w kontekście unijnych programów badawczych.

10 Niniejszy przegląd nie obejmuje wszystkich aspektów zarządzania aktywami leżącego w gestii DG ECFIN – jego przedmiot ogranicza się do usług świadczonych na rzecz EWWiS w likwidacji. Tematem przeglądu nie jest także zarządzanie przez Komisję (DG RTD) Funduszem Badawczym Węgla i Stali.

11 Przegląd nie ma charakteru kontroli. Informacje i dokumentację wchodzące w jego zakres zgromadzono w drodze przeglądu sprawozdań z zarządzania i kontroli uzyskanych od Komisji oraz szeregu wywiadów z urzędnikami Komisji reprezentującymi DG ECFIN i DG RTD.

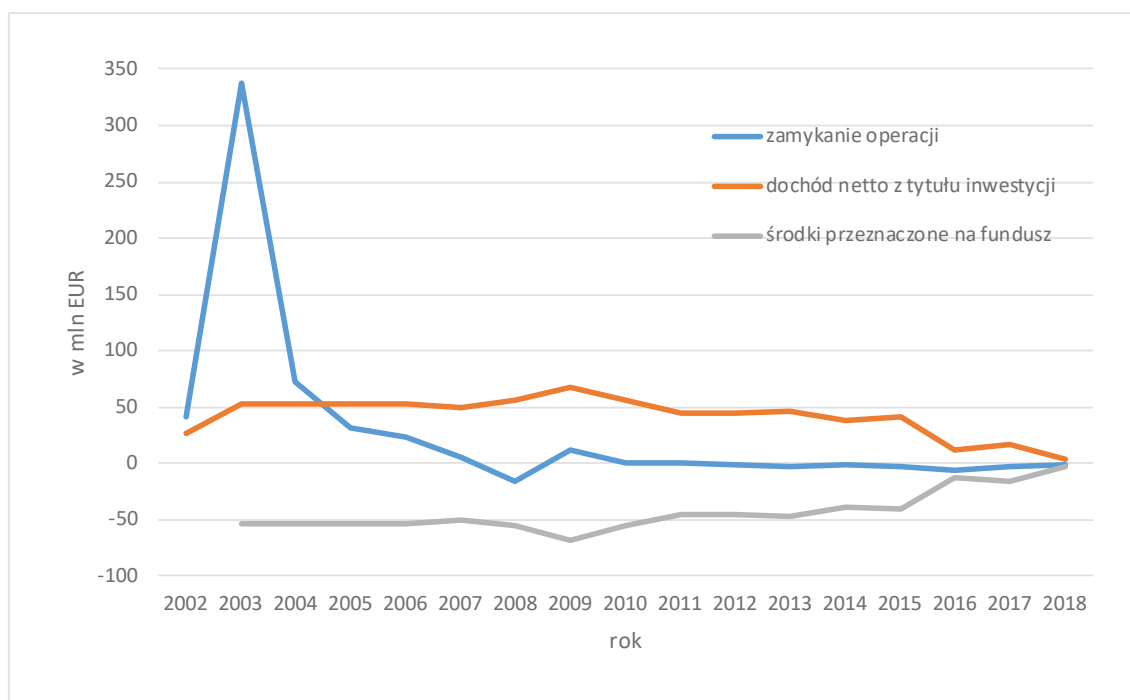
Ogólne wyniki uzyskiwane przez EWWiS w likwidacji

12 Według stanu na lipiec 2002 r. wartość kapitału EWWiS w likwidacji wynosiła 420 mln euro. W 2005 r. wskutek zmiany w zasadach rachunkowości kwota ta wzrosła o 389 mln euro. Po rozszerzeniach UE w latach 2004, 2007 i 2013 nowe państwa członkowskie wniosły w aktywa wkład o łącznej wartości 212 mln euro.

13 Ogólne wyniki uzyskiwane przez EWWiS w likwidacji zmieniają się co roku w zależności od postępów w zamykaniu operacji, rezultatów działalności związanej z zarządzaniem aktywami oraz finansowania FBWiS. Na koniec 2018 r. kapitał EWWiS w likwidacji sięgał 1,5 mld euro.

14 Wyniki uzyskiwane przez EWWiS w likwidacji na przestrzeni lat zostały szczegółowo przedstawione na *rys. 1*.

Rys. 1 – Wyniki uzyskiwane przez EWWiS w likwidacji (2002–2018)

Źródło: sprawozdania finansowe EWWiS w likwidacji.

Postępowanie likwidacyjne jest niemal zakończone

15 Przed wygaśnięciem traktatu w 2002 r. EWWiS podjęła długoterminowe zobowiązania. Mimo tego wygaśnięcia musiała się z nich wywiązać, w związku z czym postępowanie likwidacyjne skutkowało jedynie stopniowym zmniejszaniem się kwoty wymagalnych pożyczek udzielonych przez EWWiS. W miarę upływu terminów zapadalności wartość portfela kredytowego spadła z 964 mln euro w 2002 r. do 95,2 mln euro na koniec 2018 r. Na tę ostatnią kwotę składały się następujące elementy¹⁰:

- a) saldo dwóch pożyczek udzielonych Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu (EBI) w funtach szterlingach. Pozostająca do spłaty kwota wynosiła 92 mln euro. Pożyczki te były udzielone w formie dłużnych papierów wartościowych i zostały w całości spłacone w lipcu 2019 r.;
- b) saldo pożyczek udzielonych na rzecz mieszkań socjalnych przeznaczonych dla pracowników sektora węgla i stali z udziałem pośredników finansowych. Pozostająca do spłaty kwota wynosiła 2,4 mln euro. Ostatnie takie pożyczki zostały udzielone w 1998 r. i zostaną spłacone do 2024 r.;
- c) saldo pożyczek mieszkaniowych udzielonych pracownikom. Pozostająca do spłaty kwota wynosi 0,8 mln euro. Pożyczkami tymi zarządza Urząd Administracji i Wypłacania Należności Indywidualnych (PMO) działający w strukturach Komisji. Ostatnie pożyczki tego typu zostały udzielone w czerwcu 2002 r., a termin ich spłaty upłynie w 2027 r.

16 Począwszy od momentu, gdy EWWiS zaprzestała działalności, stopniowo zmniejszała się także wartość zaciągniętych przez nią pożyczek i poziom zadłużenia – z kwoty 742 mln euro w lipcu 2002 r. do kwoty 92 mln euro na koniec 2018 r. Ta ostatnia kwota odpowiada dwóm pożyczkom zaciągniętym w funtach szterlingach, które były związane z pożyczkami udzielonymi EBI, a ich termin zapadalności upłynął w lipcu 2019 r.

¹⁰ Źródło: sprawozdania finansowe EWWiS w likwidacji według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

17 Ze zgromadzonych danych wynika, że zamykanie operacji w zakresie udzielania i zaciągania pożyczek w latach 2012–2018 doprowadziło do strat w wysokości 22,2 mln euro, które nastąpiły po przymusowej restrukturyzacji jednej z udzielonych pożyczek i wyniosły średnio 3,2 mln euro rocznie.

Przychody z tytułu zarządzania aktywami gwałtownie spadły z powodu obniżki stóp procentowych

18 W przypadku gdy aktywa EWWiS w likwidacji nie muszą być przeznaczone na wywiązanie się ze zobowiązań, są one inwestowane z myślą o zapewnieniu długoterminowej rentowności. Celem tych inwestycji jest uzyskanie możliwie najwyższej stopy zwrotu bez ponoszenia nadmiernego ryzyka¹¹.

19 Zgodnie z ustanowionymi przez Radę wytycznymi dotyczącymi strategii inwestycyjnych¹² aktywa EWWiS mają być tak inwestowane, aby środki finansowe w razie potrzeby były dostępne, a jednocześnie przynosiły możliwie największy zysk.

20 Tę strategię inwestycyjną przekształcono w strategię operacyjną mającą na celu zapewnienie jednocześnie dostępności środków i bezpieczeństwa inwestycji. Corocznie przeprowadza się analizę ekonomiczną i ocenia różne scenariusze. To zintegrowane podejście przyjęto w przypadku wszystkich portfeli zarządzanych przez Komisję (DG ECFIN) – jest ono stosowane nie tylko w odniesieniu do EWWiS w likwidacji, ale również na przykład w odniesieniu do funduszy BUFI, EFIS i PGF¹³. Od etapu podejmowania decyzji po realizację portfel EWWiS w likwidacji jest zarządzany z wykorzystaniem tych samych mechanizmów operacyjnych (pod względem personelu czy narzędzi), jakie stosuje się w przypadku innych aktywów, którymi zarządzanie powierzono Komisji (DG ECFIN).

21 Niski poziom stóp procentowych utrzymujący się od 2013 r. wpłynął jednak negatywnie na wyniki działań w zakresie zarządzania aktywami. W 2018 i 2019 r. odsetki uzyskiwane z tytułu depozytów terminowych, instrumentów rynku pieniężnego i obligacji skarbowych, które zapewniają dostępność środków finansowych i bezpieczeństwo inwestycji, były znacznie niższe niż poprzednio.

¹¹ Art. 2 decyzji Rady 2003/76/WE.

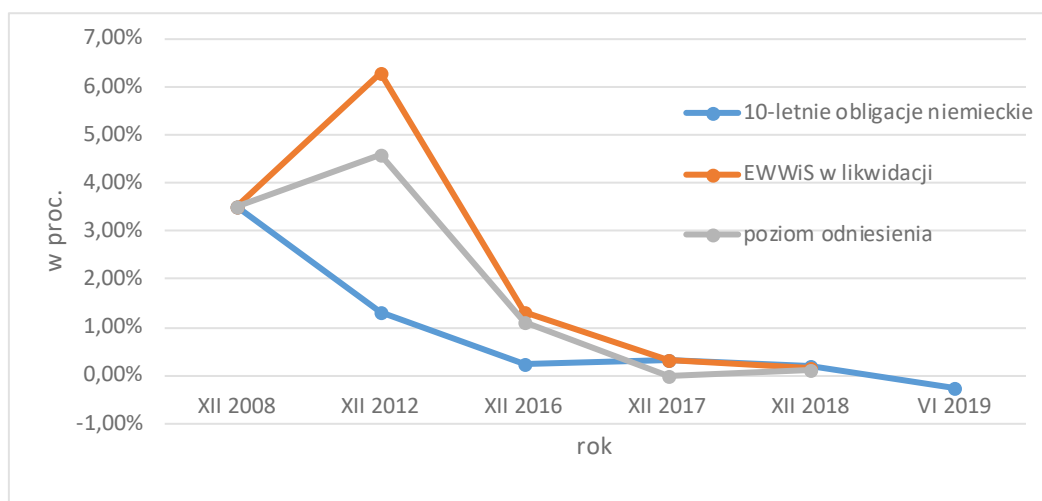
¹² Decyzja Rady 2003/77/WE.

¹³ Fundusz BUFI (fundusz budżetowy, którego środki pochodzą z zainkasowanych grzywien za naruszenie zasad konkurencji), EFIS (Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych), fundusz PGF (fundusz gwarancyjny dla uczestników w ramach programu „Horyzont 2020”).

22 Wyniki zarządzania aktywami Komisja (DG ECFIN) ocenia na podstawie poziomu odniesienia (tzw. benchmarku), tj. zmiennego koszyka wskaźników odpowiadających klasom aktywów i terminom ich zapadalności w portfelu EWWiS w likwidacji. Osiągnięte wyniki znajdowały się stale powyżej odpowiadającego im poziomu odniesienia, jednakże z przyczyn, które wymieniono powyżej, kwota uzyskanych dochodów netto znacznie spadła.

23 Na *rys. 2* pokazano, jak zmieniały się poziom odniesienia, wyniki zarządzania aktywami EWWiS w likwidacji oraz rentowność dziesięcioletnich obligacji niemieckich (stanowiących typowy poziom odniesienia dla obligacji skarbowych średnioterminowych). W czerwcu 2019 r. rentowność dziesięcioletnich obligacji niemieckich spadła poniżej 0%.

Rys. 2 – Wyniki zarządzania aktywami EWWiS w likwidacji

Źródło: sprawozdanie finansowe EWWiS w likwidacji – EBC.

24 Co pięć lat Komisja ponownie ocenia działanie i skuteczność wytycznych finansowych dotyczących zarządzania aktywami EWWiS w likwidacji oraz proponuje stosowne zmiany. W ramach ostatniej oceny, której wyniki opublikowano w marcu 2018 r., zwróciła uwagę na kwestię malejących dochodów z tytułu zarządzanych aktywów i stwierdziła, że konieczne jest przedłożenie propozycji zmian wytycznych finansowych. Pomimo że od dnia publikacji oceny upłynęło 18 miesięcy do Rady nie wpłynęła dotychczas żadna propozycja zmian.

Osiągnięto granice możliwości modelu finansowania badań w zakresie węgla i stali

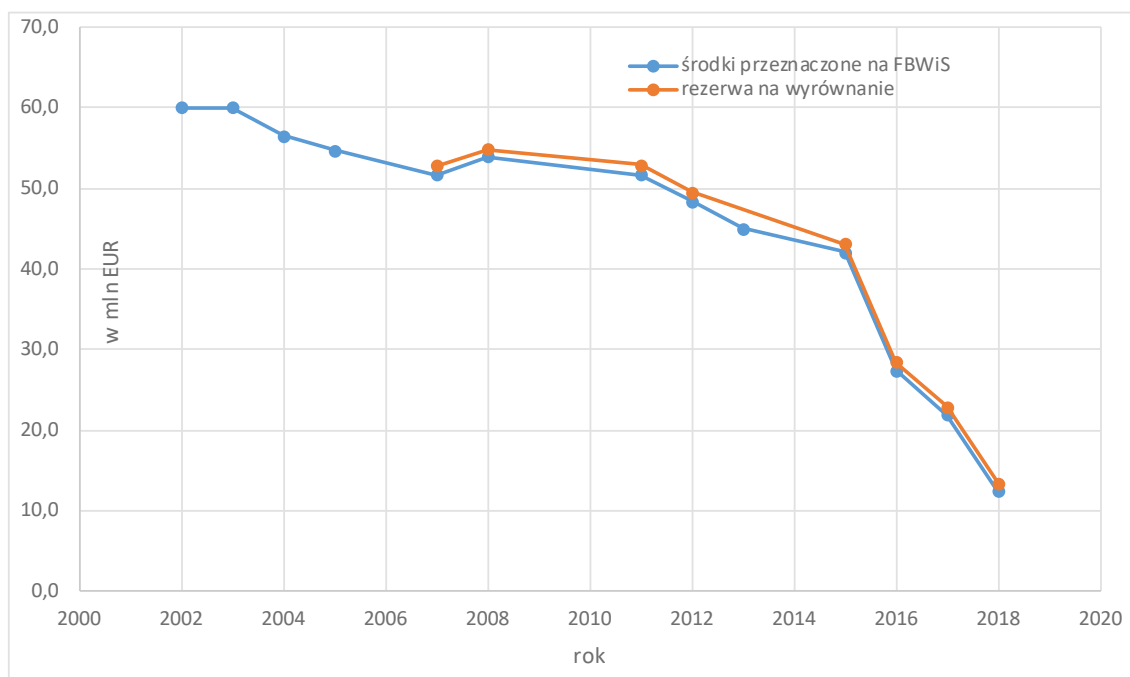
25 Zgodnie z art. 1 ust. 2 protokołu nr 37 załączonego do Traktatów UE środki na Fundusz Badawczy Węgla i Stali pochodzą z dochodów uzyskiwanych z aktywów EWWiS w likwidacji. Dochód netto uzyskany w roku n jest udostępniany w budżecie UE na rok n+2 i może być wykorzystany wyłącznie do finansowania badań w sektorach węgla i stali¹⁴. W celu zminimalizowania zmienności w zakresie finansowania badań, spowodowanej wahaniami na rynkach finansowych, stosuje się mechanizm wyrównujący¹⁵.

26 W wyniku spadku dochodów z tytułu zarządzania aktywami środki zasilające linię budżetową 08 05 uzyskiwane z dochodów netto i rezerw na wyrównanie spadły z kwoty 42 mln euro w 2017 r. do 22 mln euro w 2019 r. Biorąc pod uwagę dochody za 2018 r., można stwierdzić, że w 2020 r. środki przeznaczone na tę linię budżetową wyniosą jedynie około 12 mln euro, na co składają się 3 mln euro przychodów netto z tytułu zarządzania aktywami w 2018 r. i 9 mln euro przeniesione z rezerwy na wyrównanie. Rezerwa ta zmniejszyła się – na koniec 2008 r. wynosiła 55 mln euro, na koniec 2017 r. sięgała 22,9 mln euro, a na koniec 2018 r. spadła do 13,4 mln euro. Zmiany te przedstawiono na [rys. 3](#).

¹⁴ Dochody: linia budżetowa 61 13 – Dochody pochodzące z inwestycji, o których mowa w art. 4 decyzji 2003/76/WE — Dochody przeznaczone na określony cel.
Wydatki: linia budżetowa 08 05 – Program naukowo-badawczy Funduszu Badawczego Węgla i Stali.

¹⁵ Załącznik do decyzji Rady 2003/76/WE z dnia 1 lutego 2003 r. (Dz.U. L 29 z 5.2.2003, s. 22).

Rys. 3 – Środki przydzielone na FBWiS i rezerwa na wyrównanie (2002–2018)

Źródło: roczne sprawozdanie finansowe EWWiS w likwidacji.

27 Według Komisji do skutecznej realizacji programu badawczego FBWiS potrzebne jest roczne finansowanie w wysokości co najmniej 40 mln euro. W kontekście obecnego poziomu stóp procentowych kwoty tej nie da się uzyskać wyłącznie w oparciu o przychody z tytułu zarządzania aktywami.

28 Na mocy art. 4 ust. 5 przepisów wykonawczych przyjętych przez Radę w 2003 r. zobowiązania anulowane przez FBWiS wracały do puli aktywów EWWiS w likwidacji. Przepis ten został zmieniony w 2018 r.¹⁶ w celu udostępnienia zobowiązań anulowanych, w tym zobowiązań anulowanych od dnia 24 lipca 2002 r., do wydatkowania przez FBWiS. W ten sposób uzyskane zostaną dodatkowe środki finansowe w kwocie 52 mln euro, które pozwolą zaradzić problemowi finansowania FBWiS w latach 2018, 2019 i 2020. Przepis ten nie wystarczy jednak, aby w kontekście obowiązujących obecnie bardzo niskich stóp procentowych zapewnić trwałé finansowanie FBWiS po 2020 r.

29 Oprócz kwestii związanych ze zmniejszeniem się dochodów negatywny wpływ na fundusz mogą mieć także konsekwencje zapoczątkowanego już procesu wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE. W szczególności w art. 145 projektu umowy

¹⁶ Decyzja Rady (UE) 2018/599 z dnia 16 kwietnia 2018 r. (Dz. U. 101 z 20.4.2018, s. 1), zmieniająca decyzję Rady 2003/76/WE (Dz.U. L 29 z 5.2.2003, s. 22).

o wystąpieniu dotyczącej przyszłych stosunków między Zjednoczonym Królestwem a UE przewidziano, że „Unia odpowiada wobec Zjednoczonego Królestwa za jego udział w aktywach netto Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali w likwidacji według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. Unia zwraca Zjednoczonemu Królestwu stosowną kwotę w pięciu równych rocznych transzach płatnych w dniu 30 czerwca każdego roku, począwszy od dnia 30 czerwca 2021 r.”.

Fundusz Badawczy Węgla i Stali – odrębny program badawczy w ramach UE

30 Celem Funduszu Badawczego Węgla i Stali jest wsparcie projektów badawczych w sektorach węgla i stali. Projekty te dotyczą procesów produkcyjnych, zastosowania, wykorzystania i przetwarzania zasobów, bezpieczeństwa w miejscu pracy, ochrony środowiska, ograniczenia emisji CO₂ pochodzących z wykorzystania węgla i produkcji stali¹⁷.

31 Przykłady projektów finansowanych przez FBWiS przedstawiono w *ramce 1*.

Ramka 1 – Przykłady projektów finansowanych przez FBWiS

Opti-mine

Demonstracja optymalizacji procesów w celu poprawy wydajności i bezpieczeństwa w kopalniach węgla dzięki zastosowaniu elektronicznych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

HUGE2

Badania w zakresie zanieczyszczenia podziemnych zbiorników wodnych oraz potencjalnych wycieków wybuchowych i trujących gazów do otaczających je warstw. Prace badawcze ukierunkowano na poszukiwanie praktycznych możliwości zapobiegania ewentualnym wyciekom z wykorzystaniem barier reaktywnych.

Oncord

Prace badawcze mające na celu lepsze zrozumienie procesów zachodzących podczas współspalania paliw niskiej jakości i węgla.

HISARNA B i C

Nowa technologia wytwarzania żelaza umożliwiająca ograniczenie emisji CO₂ i bezpośrednie przekształcenie rudy żelaza i węgla bez wcześniejszej obróbki.

GREENEAF2

Zastosowanie węgla z biomasy zamiast węgla kopalnego w piecu łukowym.

¹⁷ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/research-fund-coal-and-steel-rfcs_pl.

ACE-PICK

Innowacyjny proces wytrawiania elektrolitycznego stali niestopowej i stali nierdzewnej charakteryzujący się znacznie większą wydajnością niż konwencjonalne metody, gdyż pozwala skrócić czas trawienia, ograniczyć potrzebne środki chemiczne i zminimalizować wpływ na środowisko.

HIPEBA

Projekt ten doprowadził do opracowania bardziej bezpiecznych i konkurencyjnych systemów ograniczających drogę z wykorzystaniem wysokiej jakości stali.

PUC

Badania dotyczące zalet jakościowych i finansowych zastosowania w przemyśle stalowym monitorowania stałej jednorodności produktu.

Źródło: Komisja Europejska, DG RTD.

32 Fundusz Badawczy Węgla i Stali jest uzupełnieniem innych unijnych instrumentów finansowych z zakresu badań i innowacji, ale zgodnie z postanowieniami art. 1 ust. 2 protokołu 37 do Traktatów UE nie wchodzi w zakres programów ramowych UE w obszarze badań naukowych i innowacji. Zmianie nie uległ też podział środków finansowych, tj. 27,2% środków jest przeznaczanych na badania dotyczące sektora węgla i 72,8% – na badania dotyczące sektora stali, jak przewidziano w art. 4 ust. 2 przepisów wykonawczych, przyjętych przez Radę w 2003 r.

33 W celu zapewnienia zgodności z siódmym programem ramowym ustanowionym w grudniu 2006 r.¹⁸ program badawczy FBWiS przyjęto w kwietniu 2008 r. jednocześnie z przeglądem wieloletnich wytycznych technicznych¹⁹. Program ten i wytyczne zostały następnie zmienione w maju 2017 r.²⁰, aby zachować spójność i komplementarność z programem ramowym „Horyzont 2020” ustanowionym

¹⁸ Decyzja nr 1982/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. (Dz.U. L 412 z 30.12.2006, s. 1).

¹⁹ Decyzja Rady 2008/376/WE z dnia 29 kwietnia 2008 r.

²⁰ Decyzja Rady (UE) 2017/955 z dnia 29 maja 2017 r. zmieniająca decyzję 2008/376/WE (Dz.U. L 144 z 7.6.2017, s. 17).

w grudniu 2013 r.²¹ Zmiany te wprowadzono jednak po upływie ponad trzech lat od momentu uruchomienia programu „Horyzont 2020”.

34 Komisja (DG RTD) zarządza programem FBWiS we współpracy z szeregiem grup ekspertów wysokiego szczebla, do których należą:

- a) Komitet ds. Węgla i Stali (COSCO), w którym zasiadają przedstawiciele wszystkich państw członkowskich;
- b) grupa doradcza ds. węgla (CAG) i grupa doradcza ds. stali (SAG), w skład których wchodzi eksperci reprezentujący producentów i użytkowników w sektorze przemysłu, ośrodki badawcze i uczelnie wyższe;
- c) siedem grup technicznych²², które monitorują projekty będące w toku, oceniają wyniki projektów oraz służą wsparciem Komisji i grupom doradczym.

35 W *tabeli 1* przedstawiono porównanie najważniejszych aspektów programu FBWiS i programu ramowego „Horyzont 2020”.

Tabela 1 – Porównanie FBWiS i programu „Horyzont 2020”

	Podstawa prawna	Finansowanie	Działalność operacyjna		
			Doradztwo	Zarządzanie	Ocena
Program badawczy w sektorze węgla i stali	Decyzja Rady nr 2003/76/WE z 1 lutego 2003 r. (Dz.U. L 29 z 1.2.2003)	Dochody przeznaczone na określony cel, uzyskane z tytułu zarządzania określonymi aktywami	Podobna procedura komitetowa i wykorzystanie grup doradczych	Podobne zasady udziału i obliczania kosztów	Podobne kryteria oceny
Program ramowy w zakresie badań naukowych „Horyzont 2020”	Rozporządzenie (UE) nr 1291/2013 ustanawiające „Horyzont 2020” (Dz.U. L z 20.12.2013, s. 109).	Budżet na badania naukowe			

Źródło: Europejski Trybunał Obrachunkowy.

36 W 2013 r. w sprawozdaniu z oceny programu badawczego FBWiS stwierdzono, że skutecznie przyczynił się on do zapewnienia trwałości gospodarczej sektorów, których

²¹ Rozporządzenie (UE) nr 1291/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2013 r. (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 104).

²² Protokół z 21. posiedzenia grupy doradczej ds. stali z dnia 5 grudnia 2018 r.: Za radą grup doradczych CAG oraz SAG, po zatwierdzeniu tej decyzji w 2018 r. przez COSCO, Komisja zmniejszyła liczbę grup technicznych z 12 do siedmiu.

dotyczył. Korzyści płynące z projektów realizowanych w ramach FBWiS podzielono w sprawozdaniu na sześć głównych kategorii²³:

- korzyści finansowe: redukcja kosztów, zwiększona wydajność, oszczędność energii i surowców oraz zwiększenie udziałów w rynku;
- korzyści dla środowiska;
- korzyści z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy;
- poszerzenie wiedzy, m.in. z zakresu modelowania;
- opracowanie innowacyjnych zastosowań;
- sposoby lepszego wykorzystania węgla i stali.

²³ DG ds. Badań Naukowych i Innowacji, Assessment Report of the Research Programme for the Research Fund for Coal and Steel [Sprawozdanie z oceny programu badawczego Funduszu Badawczego Węgla i Stali], 2013, s. 80.

Wnioski

37 W latach 2002–2018 wartość kapitału EWWiS w likwidacji wzrosła z 420 mln euro do 1,5 mld euro. Postępowanie likwidacyjne jest już niemal zakończone – na koniec 2019 r. do rozliczenia pozostały jedynie kwoty nieistotne udzielonych pożyczek (zob. pkt [15–17](#)).

38 Środkami tymi, udostępnionymi na inwestycje, zarządzała Komisja zgodnie z zatwierdzonymi wytycznymi inwestycyjnymi, takimi samymi jak w przypadku innych portfeli pozostających w gestii Komisji (DG ECFIN) (zob. pkt [18–20](#)). Ze względu na niskie stopy procentowe przychody z tytułu zarządzania tymi aktywami są w tej chwili bardzo niewielkie – w 2018 r. wyniosły zaledwie 3 mln euro (zob. pkt [21–23](#)).

39 W kontekście aktualnego poziomu stóp procentowych finansowanie FBWiS wyłącznie w oparciu o dochody z tytułu zarządzania aktywami nie jest trwałym rozwiązaniem (zob. pkt [25–29](#)). Planowana obecnie zmiana wieloletnich wytycznych finansowych stanowi dogodną okazję do ponownego przeanalizowania celu, jaki stoi przed FBWiS (zob. pkt [24](#)). Wprowadzenie zmian w tych wytycznych jest sprawą pilną, a w ramach ich przeglądu należy określić sposób na zwiększenie produktywności kapitału EWWiS w oparciu o programy ramowe UE w zakresie badań naukowych.

40 Zachodzące ostatnio zmiany świadczą o dążeniu do włączenia i przystosowania FBWiS do programów ramowych UE w zakresie badań naukowych oraz do ukierunkowania go na zrównoważony rozwój oparty na innowacjach, co Trybunał przyjmuje z zadowoleniem (zob. pkt [30–36](#)). Dzięki tej synchronizacji wsparcie na rzecz badań naukowych w sektorach węgla i stali będzie udzielane poprzez programy ramowe UE w zakresie badań naukowych, a zatem uproszczone zostanie zarządzanie finansowaniem badań naukowych.

Niniejszy przegląd został przyjęty przez Izbę IV, której przewodniczy Alex BRENNINKMEIJER, członek Trybunału Obrachunkowego, na posiedzeniu w Luksemburgu w dniu 3 września 2019 r.

W imieniu Europejskiego Trybunału Obrachunkowego

Klaus-Heiner LEHNE
Prezes

Glosariusz

Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)

Bank Unii Europejskiej należący do państw członkowskich UE i reprezentujący ich interesy. Prowadzi ścisłą współpracę z innymi instytucjami UE mającą na celu realizację polityki unijnej.

Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS)

Wspólny rynek węgla i stali utworzony w 1952 r., który zakładał regulację podaży, dostępu do rynku, cen i warunków pracy w celu wspierania zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i handlu międzynarodowego. Organizacja ta, zrzeszająca sześć państw członkowskich (Belgia, Niemcy, Francja, Włochy, Luksemburg i Niderlandy), była poprzednikiem instytucji Unii Europejskiej.

Fundusz Badawczy Węgla i Stali (FBWiS)

Fundusz utworzony w 2002 r. w celu wykorzystania osiągnięć Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, służący wspieraniu innowacyjnych projektów z myślą o poprawie bezpieczeństwa, wydajności i konkurencyjności unijnego przemysłu węgla i stali.

Fundusz grzywien budżetowych (BUFI)

Utworzony w 2010 r. fundusz, za pomocą którego Komisja zarządza tymczasowo zainkasowanymi grzywnami, inwestując w niektóre kategorie instrumentów finansowych.

Postępowanie likwidacyjne

Proces rozwiązywania podmiotu prawnego, polegający na zamknięciu prowadzonych przez ten podmiot operacji finansowych, sprzedaży lub przekazaniu aktywów i rozdysponowaniu wszelkich uzyskanych dochodów między wspólników, akcjonariuszy lub przejmujących.

Urząd Administracji i Wypłacania Należności Indywidualnych (PMO)

Departament Komisji Europejskiej, do którego zadań należy określanie, obliczanie i wypłacanie wynagrodzeń i innych świadczeń finansowych pracownikom UE.

Wyniki uzyskane przez EWWiS w likwidacji

Wpływ na ogólne wyniki uzyskane przez EWWiS w likwidacji mają rezultaty zamykania operacji finansowych EWWiS, dochód netto z tytułu inwestycji i finansowanie badań w sektorach węgla i stali.

Zespół kontrolny Trybunału

Niniejsze sprawozdanie zostało przyjęte przez Izbę IV – której przewodniczy członek Trybunału Alex Brenninkmeijer – zajmującą się obszarami regulacji rynków i konkurencyjnej gospodarki. Kontrolą kierował Alex Brenninkmeijer, członek Trybunału, a w działania kontrolne zaangażowani byli: Raphael Debets, szef gabinetu; Di Hai, attaché; John Sweeney, kierownik; Marc Hertgen, koordynator zadania. Wsparcia językowego udzielił Richard Moore.

Od lewej: John Sweeney, Alex Brenninkmeijer, Marc Hertgen, Raphael Debets.

W ramach niniejszego przeglądu oceniono, czy likwidacja Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS) była prowadzona w skuteczny sposób. Postępowanie likwidacyjne jest już niemal zakończone, a wartość kapitału EWWiS wzrosła do 1,5 mld euro, nie można jednak zapewnić trwałego finansowania badań w zakresie węgla i stali z powodu niskiego poziomu stóp procentowych, wynikającego z sytuacji panującej na rynkach finansowych. W niniejszym przeglądzie przedstawiono fakty i analizy. Nie jest on publikacją powstałą w wyniku kontroli.

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY
12 rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1

Formularz kontaktowy:

eca.europa.eu/pl/Pages/ContactForm.aspx

Strona internetowa: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors

© Unia Europejska, 2019

W celu wykorzystania lub powielenia zdjęć lub innych materiałów nieobjętych prawem autorskim Unii Europejskiej należy wystąpić o zgodę bezpośrednio do właścicieli praw autorskich.

**EUROPEJSKI
TRYBUNAŁ
OBRACHUNKOWY**